

[Kosteat] KELKKAKUNKUT

Watercross on kovin suomalaiseseen kesään sopiva laji. Ei nyt ihan eukonkannon, rautakankikävelyn tai kusiaispesässä istumisen luokkaa, mutta kuitenkin: harvalle tulee mieleen, että tavallisella moottorikelkalla voi ajaa myös vedessä!

LAURI HOLLO, teksti
VESA KOIVUNEN, kuvat

Hyppyrhummua Kihlankijärvellä. Joni Maunusen pomppu on hiukan ilmapampi kuin Mathis Utsin.

Y

hä eksoottisemman tästä lajista tekee se, että kilpailuja järjestetään pelkästään Lapissa. VM:n rovea voimakaksikko piipahti käsivarressa Enontekiöllä selvittämässä, millaisesta hevosenleikistä on kyse.

Nyt ollaan todella kaukana ei mistään. Kehä kolmoselle on reippaasti yli 1000 kilometriä ja Rovaniemellekin liki 300 kilometriä. Enontekiön kirkonkylässä – Hettassa – on asukkaita rapiat 800. Muutaman ihmisen lisäksi täällä on lähinnä kesyttämätöntä korpea ja jokunen poro.

Etelän miehille tämä on tyystin uusi maailma, jonka olemassaolosta on ollut aikaisemmin vain harmaa aavistus. Itselleni on jäänyt näiltä nurkilta mieleen lähinnä ikäkulu **Liisa Kulhia** –vitsi, jossa eduskunnan naisjaosto lähti Lappiin ruskaretkelle ja Kulhia katosi korpeen kesken marjanpoiminnan. Mutta ei nyt mennä siihen sen tarkemmin.

Pienen kunnan iso tapahtuma

Pikkuruisen Kihlankijärven ympärillä käy kuhina. Pakokaasu haisee, moottorit pärrähtelevät ja itikat pörräävät luonnollisesti ympärillä; etelän miehen on *huijotava*, kun ei ole *ohovia*...

Itikoiden ininä tosin peittyy pian siihen samaan kakofoniaan, mihin kaikki muutkin äänimaailman hyttysset suomalaisissa urheilukilpailuissa nykyisin: ämyreistä pauhaa Queenin We will rock you.

On lauantaiapäivä ja tienoo valmistautuu paikalliseen kesätapahtumaan täysin rinnoin. Perjantain kilpailuihin myytiin pari sataa lippua, mutta nyt odotukset ovat korkeammalla. Hiljaksen järven reunamat alkavat täyttyä uteliaista. Parhaat paikat ovat tuulen puoleisella rannalla, mistä vire puhisee enimmäkseen itikat pois. Järven toinen puoli on sankkaa metsikköä, johon tuuli ei osu, mutta määräiset ja hyttysset sitäkin sankemmin joukoin.

Jos täällä on sellaiset 200-300 katsojaa paikalla, niin se on seutukunnan väkimäärään nähden sama, jos helsinkiläiseen urheilutapahtumaan tulisi 200 000 ihmistä.

Kaikesta näkee, että tapahtumalla on Enontekiölle merkitystä. Ensimmäiset mainokset näkyivät ajomatalla jo kymmenien kilometrien päässä kilpailupaikasta ja paikallinen Hotelli Hetta on jo ehtinyt hehkuttaa moneen otteeseen paitsi kilpailuja, myös hotellilla lauantai-ilta reuhattavaa päätösbiiletystä.

Patenttikikat pidetään salassa

19-vuotias **Simo Helavirta** istuu varikolla kelkkansa vieressä ja valmistautuu päivän kilpailuun. Yritän udella kelkan moottorin yksityiskohtia, mutta ne pidetään visusti salassa. Tässäkin lajissa kilpavarustelu on edennyt hurjasti vuosien saatossa; jokaisella on salaiset patenttikikkansa ja virityksensä. Niistä ei hiiskuta edes omalle äidille. Kelkoilla, joilla vielä pari vuotta sitten pärjäsi komeasti, ei tee tänään enää yhtään mitään. Korkeintaan käy pilkkireissulla.

– On tässä miehestä ja taktiikastakin vähän kiinni, mutta kyllä se aika paljon ratkaisee, mitä siellä myllyssä on, Kittilän moottorikerhon mies suostuu paljastamaan.

– Itse olen vasta ensimmäistä kesää kisaillut, joten harjoitteluahan tämä on. Pakko oli saada johonkin rahansa tuhlattua, niin lähdin sitten tähän, velmun oloinen nuorukainen selittää paksulla Lappin murteella.

Helavirran kelkan keulassa lukee Märkä-Simo. Arvelen lempinimen johtuvan kovasta upotusten määrästä, mutta kyse on kuulemma enemmänkin illanviettorutiineista. Aika velikulta.

Perjantaina täällä ajettiin kiihdytyskilpailu. Nyt on vuorossa sprintti, joka on itse asiassa enontekiöläinen kekintö. Muualla on ajettu ovaalikelkailuja eli ympyrää, mutta nyt reitti mutkittelee järvenselällä ja kuusimetrisen hyppyrikin on radalle rakennettu. Siitä hyppääminen on vapaaehtoista; ellei hyppää, voi ajaa hiukan pidemmän reitin, jolloin menettää aikaa muihin nähden. Toisaalta hyppy on riski, sillä jos se menee teknisesti pöpelikköön, on kelkka helposti järvenpohjassa. Jos kytkin ja moottori saavat liikaa märkää, voi ajot olla ajettu, joten upotuksia ei kukaan halua – paitsi yleisö. Jaetaanpa näissä kilpailuissa joskus myös pokaali parhaasta upotuksesta.

Nuorten miesten leikkiä

Kilpailujen johtaja **Jarmo Näkkälä-järvi** käy pitämässä kuljettajakokouksen ja kilpailijat kerääntyvät hänen ympärilleen. Osallistujajoukko on kovin homogeenista: pääosin 20-30-vuotiaita miehiä. Paikalla on yksi nainen ja yksi hiukan varttuneempi herrasmies. Kaikesta päätellen tämä on nuorten miesten leikkiä. Keski-ikäisiä ukkoja laji ei ilmeisesti puhuttelee. Ja kiistattahan tässä meikäläisten iässä joka kerta vähän harmittaa, kun mummovainaan 70-luvulla kutomat perintöviljasukat kastuvat.

Kuljettajat tuntuvat sahtaautuvan kisaradan ennennäkemättömään hyppyrin hurtille huumorilla. Sille irvistellään ja nauretaan, pikagallupin mukaan aika harva aikoo siitä hypätä. He eivät kuitenkaan vielä tiedä mitään kilpailujen johtajan pirullisesta suunnitelmasta.

– Tämä on tarkkaan mietitty niin, että tuo hyppyrilenkki on aika paljon nopeampi ja siitä kyllä kannattaa jokaisen hypätä, jos aikoo olla ensimmäisenä maallisissa. Saa nähdä onnistuuko, Näkkälä-järvi kuiskailee.

– Yleisölle pitää saada nähtävää, joten

Watercrossin rata sopii Kihlankijärvellä kuin nenä naamaan. Parhaat katsomopaikat alkavat miehittyä hyvissä ajoin.

Kelkka kääntyy nästisti ratamerkkeinä olevien kanisterien välistä.

toivotaan että suunnitelma onnistuu ja päivän edetessä yhä useampi uskaltuu hyppyrille.

Sprinttikilpailu ajetaan ajokaavion mukaan kuski kuskia vastaan. Yhdessä erässä on 2-3 kilpailijaa. Voittaja selviää aina jatkoon seuraavalle kierrokselle ja muut keräilyeriin. Jokainen pääsee ajamaan vähintään kahdesti – jos vehkeet pysyvät kuivana. Finaalissa illan päätteeksi iskevät yhteen päivän kolme nopeinta.

Metsänreunasta alkaa kuulua armotonta kaasuttamista ja koneiden moikinaa. Ensimmäinen erä on alkanut, mutta yleisön eteen kuljettajat tulevat vasta ajettuaan lähtösuoran. Näkkäläjärven suunnitelma pitää kutinsa. Kolmesta kilpailijasta yksi uppoaa ja lähtösuoralle, toinen painelee heti hyppyyriin ja kolmas mies ketunlenkille. Hyppy onnistuu ja kyseinen kuljettaja kaartaa selvänä voittajana maaliviivalle. Ihan kaikki ei mene kuitenkaan tuubiin. Maaliviivalla kaveri tuulettaa hurjasti ja nostaa toisen kätensä ylös voiton merkiksi. Harmi vain että sama käsi pitää edelleen kiinni hätänarusta, jonka nykäiseminen sammuttaa moottorin. **Jari Joki** pääsee kuitenkin juuri ja juuri maalilinjan yli ennen kuin kelkka mulahtaa järven pohjaan ja alkaa naurunpyrskähdyksen saattelena uintiretki rannalle. Yleisöllä on hauskaa, eikä Joki itsekään kykene pyyhkimään itseironista hymyä kovin nopeasti kasvoiltaan.

Ensimmäinen erä saa Jarmo Näkkäläjärven hyrisemään.

– Tämähän meni just niin kuin piti. Nyt kun kaikki muutkin huomaavat heti alussa, että hyppyristä pääsee nopeammin, nähdään takuulla tosi paljon hyppyjä.

Lappalainen Stonehenge

Kaltaiselleni lajisivistymättömälle satunaiskatsojalle tulee väkisinkin mieleen, että mahtaa tuolla Kihlankijärven pohjassa maata kelkanraatoja. Mitä mahtavat ajatella tutkijat 500 vuoden päästä skannaillessaan ruostuneita Lynxejä ja Polariksia järven pohjasta? Lappalaiseksi Stonehengeksi luullevat. Näkkäläjärvi ampuu kuitenkin nopeasti alas hiukan käsistä lähteneen tulevaisuudenvisioni.

– Siellä ei ole kelkan kelkkaa. Meillä on tällainen systeemi, että joka kelkassa on riittävän pitkä naru ja sen päässä kanisteri. Kun kelkka menee pohjaan, kanisteri jää kellumaan pinnalle ja nostaminen käy näppärästi. Jokunen vuosi sitten meillä ei vielä yhtä hyvää systeemiä ollut, ja silloin muutamaa kelkkaa naarattiin hyvä ettei seuraava yö. Mutta sieltä nekin lopulta löytyivät, Näkkäläjärvi nauraa.

Kun kelkkaa vajoaa, rannalta lähtee lautta miehistöineen. Siinä on vinssi, jolla kelkka saadaan muutamassa minuutissa ylös. Paljon suurempi työ on kuskeilla ja mekaanikoilla kelkan kuittamisessa ennen seuraavaa ajovuoroa.

roa. Kätevää. Ja niin kovin maalaisjärkevää käytännönläheisyyttä.

Joki kuivuu

Jari Joki on päässyt kelkkoineen rannalle. Käy ilmi, että juuri hän on se ainoa hiukan iäkkäämpi kaveri tässä kilpailussa. Joki ei ehdi vaatteita vaihtamaan, sillä kelkan kuivatus on tässä kohtaa tärkeämpää kuin miehen. Joki selittää rannalla vettä valuen kavereilleen erän tahtumia; silmissä on pikkupoikamainen into ja selitykset ovat sen mukaisia. Kaililla on superhauskaa, laji on heti kärkeen näyttänyt parhaat puolensa.

– Eihän minulla ollut edes jousituksia kelkassa, mutta ajattelin yrittää hyppyristä. Se meni hienosti, mutta perhana kun se hätänaru unohtui maaliviivalla käteen, Joki hytkyy naurusta.

Vanhempi rouvashenkilö huutaa miehelle, että menisi vaihtamaan vaatteet, ettei tule keuhkokuumetta. Veikkaisin äitiä, anoppi tuskin olisi yhtä huolehtivainen...

Puoli tuntia myöhemmin Joki huoltomiehineen kuivaa edelleen kelkkaa. Ohuessa auringonpaisteessa myös vaatteet alkavat hiljakseen kuivua miehen päälle.

– Kävin minä eilisessä kiihdytyskilpussakin muutaman kerran uimassa, että tuttua hommaahan tämä on, Joki tunnustaa.

Viimein miehen kelkka on osapuilleen kuiva ja moottori pärähtää käyntiin. Vielä se ei käy ihan täysillä kierroksilla, mutta seuraavaan ajovuuroon on vielä pitkälti, joten aika ehtii tehdä tehtävänsä.

haasta upotuksesta, Joki nauraa.

Joki on voittanut aikoinaan lumella jopa SM-kultaa ja Kelkkakunkussakin, joten hän on hyvä mies vertailemaan lumella ja vedessä ajamisen eroja.

– Tämä on tällaista kallistelua ja nuoralla tanssimista, ajoteknisesti tämä on ihan eri asia kuin lumikelkkailu. Tämä ei ole fyysistä ollenkaan samalla tavalla, lumipuolella on miehen oltava ihan eri lailla kunnossa. Siksi en niissä kisoissa enää ajelekaan.

Joki on pannut merkeille, että vielä muutama sitten menestyminen oli watercrossissa paljon helpompaa kuin nyt. Ilmiö on tismalleen samanlainen kuin muissakin nuorissa lajeissa.

– Taso on noussut aivan hirveästi ihan muutamassa vuodessa. Ei täällä ihan keltanokat enää pärjää. Jokunen vuosi sitten ajoin itse ensi kertaa kaverini huippukelkalla ja voitin heti. Nyt on kovempia kavereita ja kelkkoja viivalla.

Joki pääsee radalle vielä semifinaalissa, mutta tie katkeaa ja finaaliin ei ole asiaa. 800cc-luokan voittoon ajaa **Olli Magga**, joka voittaa lopulta myös avoimen luokan. Magga lähtee Enontekiöltä kotiin mukanaan mukkea palkintokuorma.

Rämäpäinen nainen

Joen ja nuorten miesten lisäksi kilpailussa on mukana myös yksi nuori nainen. 21-vuotias kittiläläinen **Niina Kallojärvi**. Hän esittääkin kilpailupäivän hurjimman hypyn. Kallojärvi tulee hyppyrille silminnähden liian kovaa ja suksi nappaa lisäksi kiinni. Joku voisi sanoa,

Niina Kallojärven elämän ensimmäinen hyppyrikoilu ei osu aivan nappiin.

”Yhtään ei haittaa mennä täällä miesten joukossa, se on pelkästään kivaa.”

– NIINA KALLOJARVI

Enontekiön VPK:n sukeltajat työn touhussa.

Parhaimmillaan (pahimmillaan) kelkka keulii kuin moottoripyörällä.

45-vuotias Joki on lajin harvoja konkareita nuorten poikien joukossa.

– Kyllä minä taidan porukan vanhin ukko olla. Olen kilpaillut lumikrossissa iät ja ajat, tämä vesielementti ei ole yhtä mieleen, mutta hinku ajaa kelkalla on vain niin kova, enontekiöläinen Joki selvittää.

– En ole ajanut tänä kesänä vielä yhtään kisaa ja voi olla, että tämä kotikisa jää ainoaksi. Viimeisin pokaali, minkä olen saanut, on parin vuoden takaa, kun voitin Pellon kisoissa palkinnon par-

että hän on tänään ensimmäinen äijämäisesti hyppyyriin ajanut.

Nainen putoaa kelkan päältä jo ilmalennon aikana ja tilanne näyttää pahalta. Enontekiön VPK:n sukeltajat ovat hetkessä paikalla noukkimassa hänet kumiveneeseen. Tällä kertaa pahemmin ei onneksi käy.

– Ilmat meni pihalle, ei siinä sen enempää. Ehkä siinä oli vähän liian paljon vauhtia ja keula hiukan tökkäsi, Kallojärvi kertoo käytyään ambulanssissa tarkistuttamassa itsensä. ➤

”On tässä miehestä ja taktiikastakin vähän kiinni, mutta kyllä se aika paljon ratkaisee, mitä siellä myllyssä on.”

– SIMO HELAVIRTA

Vauhdin hurmaa maaliviivalla.

Vartijana työskentelevä Kallojärvi ko-keili lajia vasta kesäkuun alussa ja hyp-
pyriin hän tutustui nyt ensimmäistä ker-
taa.

– Pikkuveljeni ajaa nyt kolmatta vuotta ja lähdin hänen perässään kokei-
lemaan. Vaikka tässä ei naisille sarjoja olekaan kuten kiihdytyksessä eilen, niin olen minä joka kilpailussa puolenvälin paremmalle puolelle sijoittunut. Yhtään ei haittaa mennä täällä miesten jou-
kossa, se on pelkästään kivaa, kittiläläi-
nen kelkkakaunotar kertoo.

Vaatii melkoista rämäpäisyyttä läh-
teä heti kokeilemaan radan haastavinta paikkaa. Vaikka turpiin nyt raskaimman kautta tulikin, Kallojärvi ei tärise.

– Eilen olin ihan varma, etten aja hyp-
pyriin ja vielä tuolla rannallakin pelotti vähän ennen starttia. Jäin lähdössä heti muiden jälkeen ja päätin kokeilla, koska mitään hävittävää ei ollut. Muuten oli-
sin joka tapauksessa ajanut maaliin vii-
meisenä.

– Ihan varmasti vedän hyppyristä seu-
raavassakin erässä, nythän minä tiedän, kuinka siihen pitää ajaa. Ja pakko se on mennä uudestaan heti mahdollisimman pian, ettei jää traumoja, Kallojärvi her-
syttelee.

Moni olisi varmasti moisen keikauksen jälkeen pakannut pillit pussiin ja lähtenyt kotiin nuolemaan haavojaan, mutta tämä nainen on veistetty sitkeimmästä puusta.

– Omat vanhemmat ja molemmat vel-
jet ovat ajaneet kilpaa kelkoilla, joten kai tämä rämäpäisyys on sieltä matkaan tarttunut. Aion kyllä ajaa kaikki kilpai-
lut, mitä tänä kesänä Suomesta löytyy, on tämä niin mukavaa hommaa.

Kallojärvi saa kelkkansa kuivaksi ja osallistuu myös seuraavaan karsinta-
erään. Tuloksena on kuitenkin erän jum-
bosija ja leikki päättyy tällä erää siihen.

Jari Jön
tyylinäyte
hyppyristä.

Märkä-Simo
Helavirta
virnuilee
vapautuneesti
onnistuneen
kisapäivän
päätteeksi.

Taidetta radan
viimeisestä
kaarteesta.

mies synkistelee.

Päivän mittaan nuorukaisen ilme al-
kaa kuitenkin kirkastua. 600-kuutioisissa Helavirta voittaa kaikki ajamansa lähdöt: karsinnan, välierän ja finaalin.

– Omalla kelkalla kyllä kulkee, se menee niin helposti, mies kommentoi vaa-
timattomasti.

– Kai tässä illaksi jonkinlaiseen juhla-
tunnelmaan pääsee, mies suostuu jo hiu-
kan virnuilemaan.

Juuri tässä piilee kovatehoisen avoi-
men luokan haaste. Kun myllyssä on reippaasti hevosia, ei ajamisen hallinta enää olekaan kovin yksinkertaista.

Päivä venyy suunniteltua pidemmäksi ja kilpailut ovat vielä täydessä käynnissä, kun palkintojenjaon pitäisi aikataulun mukaan jo Hotelli Hettassa alkaa. Viiväs-
tys ei tunnu ketään haittaavan ja kilpai-
lujen johtaja Jarmo Näkkäläjärvikin hyri-
see tyytyväisenä.

– Tämä sprinttikilpailu oli kyllä kaikin puolin erittäin onnistunut kokeilu. Mitä olen kuljettajien kanssa jutellut, niin kovasti on tykätty tällaisesta kilpailumuo-
dosta. Eiköhän tämä tule meille jäädäk-
seen, Näkkäläjärvi uskoo.

Kun kisakeskus Kihlankijärvellä vii-
mein hiljenee, meno yltyy After Par-
tyssa. Palkinnot jaetaan raikuvin aplo-
dein ja palautusjuomia nautiskellaan lappilaiseen tyyliin hiukan vähemmän maltillisesti. Omalla tavallaan tässä tun-
nelmassa heijastuu koko watercrossin henki; hauskanpito on tärkeintä, ryppyot-
saisuus on jätetty jonnekin muualle. Tu-
lipahan etelän miehillekin uudenlaista kokemusta pankkiin oikein roppakau-
palla. Päätämme lähetyksen Enontekiöltä tällä kertaa tähän, ennen kuin päätösjuh-
lien pikkutuntien meininki etenee pis-
teeseen, joka ei enää päivänvaloa kestä. Eikä edes pohjoisen kesäyön valoa.

Mathis Utsin kelkka on naarattu pohjasta kuivauslavetille.

Märkä-Simo iskussa

Ennen kilpailun alkua tapaamamme Simo Helavirta kiroaa raskaasti; päivä ei ole lähtenyt käyntiin suunnitelmien mu-
kaan. Hän ajaa avoimessa luokassa lai-
nakelkalla ja kuusisatasissa omallaan. Avoimessa Simo karahtaa välieriin.

– Ihan persiilleenhän tämä nyt menee,

Ai niin, se Liisa Kulhia –vitsi. Kulhian kadottua muut naiset juoksentelivat ym-
päri korpea ja huutelivat hätäntyneenä oikealle ja vasemmalle: Kulhiala, Kul-
hiala!

Pian ryteiköstä ilmestyi harvahampai-
nen lapinpukuinen ukonkakkärä, joka to-
kaisi naisille arkisesti: No tulhaan, tul-
haan, kuhan kerithään... <

Watercrossin lyhyt historia

**Enontekiöllä kilpailtiin wa-
tercrossissa neljättä kertaa,
mutta laji on saanut Suomessa
alkunsa jo 1980-luvulla.**

Varsinainen kilpailutoiminta käyn-
nistyi kymmenisen vuotta sitten Ivalosta. Ensin muutama kelkka-
hullu kokeili, pääsisikö Ivalojoen yli kelkalla. Kun se onnistui, alettiin miet-
tiä, pääsisikö vielä pidemmälle ja lopulta sitä, kuka pääsee kaikkein nopeimmin. Pian huomattiin, että kelkka myös kään-
tyy vedessä ihan kuin vesijetti. Uusi laji oli syntynyt.

Harrasteluokassa voi ajaa vakiokelkalla ilman mitään virityksiä. Ainoa, mikä on käy-
tännön syistä pakko tehdä, on moottoritilan ja voimansiirron vesitiivistäminen. Jos myl-
lyyn menee vettä, päättyy peli siihen. Tiivis-
temassaa, kittiä ja ilmastointiteippiä näissä kilpailuissa kuluu.

Luokkia on kolme, alle 600cc, alle 800cc ja avoin. Avoimessa luokassa kelkoissa on turbot, mekaaniset ahtimet ja mylly saa lisäpotkua ilokaasusta. Viritystase on joka luokassa vapaa. 600-kuutioisten luokan kovimmissa peleissä on hevosvoimia arvi-
olta 150 ja avoimessa luokassa tuotetaan jo päälle 200 hv:n tehoja.

Enontekiön Kihlankijärvi on kuin tehty tähän lajiin. Järvi on vain 350 metriä pitkä ja 150 leveä, mutta syvyyttä on liki 15 metriä. Ensi kertaa nämä kisat pidettiin kesällä 2009 ja samana vuonna laji sai myös viralliset säännöt. Lajia harrastetaan vain lapissa, sillä etelässä ei tällaiselle kilpai-
luluokalle ympäristölupia myönnetä. Suo-
men lisäksi ajetaan myös Norjan ja Ruotsin Lapissa.

Enontekiön moottorikerhossa on 113 maksavaa jäsentä, mikä on kova lukema kunnan väkimäärään nähden. Näiden kil-
pailujen järjestelyihin osallistuu noin 60 tal-
koolaista. Ilman heitä ei kisojen pitäminen onnistuisi.

Snowcrossissa on jo käynyt niin, että kulut kasvoivat liian suuriksi pienelle ker-
holle. Moottoriliitto esimerkiksi päätti, että kilpailuissa pitää olla sähköinen ajanotto ja se oli Enontekiön kerholle liian kallis. Siksi snowcrossia on ajettu täällä virallisesti kil-
paa viimeksi 2009.

– Se toiminta meni pakkasen puolelle ja siksi lopetimme. Tästä watercrossista jää aina sen verran viivan alle, että me selvi-
ämme seuraavaan vuoteen, kertoo Enon-
tekiön moottorikerhon rahastonhoitaja ja aktiivinen puuhamies **Auvo Saukkonen**.

Palkinnot Enontekiön kilpailussa ovat mit-
takaavaan nähden upeat. Voittaja saa 1000 euroa riihikuivaa, toinen lähes tonnin arvoi-
sen television, sitten löytyy ökygrilliä, kai-
kenlaista lahjakorttia ja vaikka mitä. Palkin-
tojen yhteisarvo kilpailuissa on käsittämät-
tömät 22 000 euroa. Kannattaisi ehkä tulla ajamaan hiukan kauempaakin.